

Colzaco promoot koolzaadteelt

Duurzame inzetbaarheid van koolzaad

Akkerbouw | Tekst en foto's: **Durkje Hietkamp**

Koolzaad oogt niet alleen mooi, voor de grond is het een ideale bodemverbeteraar, stelt Antoon Kleverkamp van Colzaco. Volgens hem levert de teelt een belangrijke bijdrage aan duurzaamheid. "Koolzaad is gezond, maakt weinig voedselkilometers, verbetert de bodem én levert een belangrijke bijdrage aan de bijenstand."

Bloeiende koolzaadvelden kleuren het landschap rond Landgoed Frieswijk geel. "Koolzaad draagt niet alleen bij aan een duurzame landschapsbeleving, het biedt ook diverse praktische voordelen", zegt Antoon Kleverkamp, akkerbouwer en secretaris van Colzaco, tijdens het tweede Koolzaad Event in Schalkhaar.

Koolzaad telen

Koolzaad zaaien gebeurt tussen half augustus en begin september. "Per vierkante meter worden circa 40 tot 45 zaden gezaaid, daar-

van hoop ik dat er zo'n 30 blijven staan", zegt Kleverkamp lachend. "Het gewas moet hol staan, zodat de plant zijscheuten kan vormen. Zaai je te dik, dan gaat het gewas legeren, maar zaai je te dun dan heb je geen opbrengst." Half februari vindt de bemesting plaats en een maand later begint het gewas te groeien. Net voor de bloei, als de plant sterk genoeg is, vindt een bespuiting plaats tegen de koolzaadglanskever. In mei bloeit het koolzaad volop, maar drie weken later is alles weer groen. Het gewas wordt eind juli geoogst, wanneer het gewas voldoende is af-

gerijpt. "We nemen een monster om te kijken of het zaad droog en dus rijp genoeg is. Hoe donkerder van kleur, hoe rijper het is." Het gewas wordt hoog afgemaaid. "Het gaat ten slotte om het zaad. De stengels geven alleen maar rommel en hoge kosten", aldus de akkerbouwer. De resten die op het land blijven liggen, worden gedroogd en in stobalen geperst. "Koolzaadstro wordt volop ingezet in de melkveehouderij. Het neemt het meeste vocht op van alle stro, mits het goed droog is." De zaden worden in Duitsland verwerkt tot olie. "Via een unieke productiewijze", benadrukt Kleverkamp. Het zaad wordt eerst gebroken. Uit de koolzaadkern wordt vervolgens door middel van de zogenaamde eerste persing vijftig procent van de olie getrokken. De olie wordt koud geperst, waardoor de waardevolle stoffen blijven behouden. Via de tweede persing wordt uit de buitenkant van het zaad olie geperst. "Deze olie is bitter van smaak en wordt gebruikt als smeermiddel voor de machines om het persproces in beweging te houden", legt Kleverkamp uit. Het

Colzaco streeft ernaar het rendement van koolzaad te verhogen door het vermarkten van diverse hoogwaardige koolzaadproducten.

restproduct, de koolzaadkoek, is een hoogwaardig eiwitrijk diervoederproduct en daarmee een goede vervanger voor soja in veevoer, volgens hem. Niet de hele oogst wordt direct verwerkt. "Een deel wordt opgeslagen en pas als er vraag naar is, laten we de olie persen", zegt Kleverkamp. De rest van het koolzaad wordt verhandeld op de termijnmarkten van Matif in Parijs. "We wachten op een goed moment om de verkopen te doen, zodat we onze boeren een goede prijs kunnen betalen." Kleverkamp verwacht een groeiende interesse. In het jaar 2000 werd 220 hectare koolzaad verbouwd in Nederland. Inmiddels is het oppervlakte vergroot met bijna 30 procent, laat hij weten. Afgelopen jaar 2010 collecteerde de vereniging 320 hectare koolzaad.

Nieuwe producten

Colzaco is in 2006 opgericht en telt inmiddels 119 leden. Doel van de Coöperatieve Koolzaadvereniging is om het rendement van koolzaad te verhogen en innovatieve koolzaadproducten in de markt te zetten. Eerste succes is de introductie van de koolzaadolie Brassica. Het product – circa 7 euro per halve liter – wordt sinds 2010 vermarkt door Verstegen Spices & Sauces uit Rotterdam en is in diverse landwinkels en groothandels verkrijgbaar. "We hopen het product vanaf juni ook breed af te kunnen zetten bij de keurslagers", deelt Kleverkamp trots mede. "Door de goede kwaliteit, de ambachtelijke vervaardiging en de lekkere smaak van koolzaad, gecombineerd met het vakmanschap van de gepassioneerde teler behoort onze koolzaadolie tot het hogere segment." Gezonder en bewuster eten wordt steeds belangrijker in de Nederlandse samenleving. Koolzaad kan daarin een belangrijke rol spelen, meent de koolzaadteler. "Koolzaadolie heeft een aantal gezonde eigenschappen. Het is van nature zeer rijk aan omega-3-vetzuren en heeft het laagste percentage verzadigde vetzuren van alle plantaardige oliën. Daarnaast bevat het vitamine E en A en antioxidanten."

Toekomst

In de teelt van koolzaad zit toekomst. Daarvan is Kleverkamp overtuigd. Met name omdat de teelt van koolzaad een hoge bijdrage levert aan duurzaamheid, volgens hem. De koolzaadolie die wordt gemaakt van het in Nederland geteelde koolzaad,

wordt alleen in Nederland verkocht. Dit betekent weinig 'foodmiles' en dus duurzaam. "Waarom olijfolie uit Spanje of Italië halen, als het hier om de hoek te verkrijgen is?", redeneert Kleverkamp. Volgens hem zou ook de uitdaging om meer eiwit van eigen bodem te halen door koolzaad kunnen worden ingevuld. "Mensen worden gestimuleerd om minder vlees te eten. Om de onmisbare eiwitten in vlees te vervangen, zouden in plaats van producten als lupinen ook koolzaadproducten kunnen worden gebruikt", speculeert hij.

Bemesten bodem- & verbeteren

Bodemverbeteraar

Voor de grond is koolzaad een ideale bodemverbeteraar. "Het gewas helpt bij het verbeteren van de bodemstructuur. De lange penwortels maken de grond los waardoor voldoende water en lucht in de bodem wordt opgeslagen en het bodemleven actief kan blijven", legt Kleverkamp uit. Bovendien worden overtollige meststoffen in de bodem daardoor beter opgenomen, zodat uitspoeling van meststoffen naar het grondwater wordt gereduceerd. "Koolzaad kan in de herfst maar liefst 80 kilogram stikstof per hectare opnemen. Daarnaast bedekt koolzaad de grond 11 maanden van het jaar. Hierdoor wordt erosie tegengegaan en de onkruiddruk beperkt."

Donatie

Colzaco heeft tijdens het Koolzaad Event in Schalkhaar een donatie gedaan aan de Nederlandse Bijenhouders Vereniging om mee te helpen aan het voortbestaan van bijen. De bij in Nederland wordt bedreigd in zijn bestaan door onder andere het gebruik van bestrijdingsmiddelen en bijenziekten. "Bestrijdingsmiddelen moeten niet te pas en te onpas worden gebruikt", waarschuwt Antoon Kleverkamp, secretaris van Colzaco. De donatie wordt gebruikt om jonge mensen tot imker op te leiden om daarmee de bijenstand in Nederland te verbeteren. Jan Dommerholt, voorzitter van de Nederlandse Bijenhouders Vereniging, nam de cheque ter waarde van 3000 euro trots in ontvangst. "Wij zijn erg ingenomen met deze schenking. Het maatschappelijk belang van de bijenhouderij wordt nog steeds onvoldoende gedragen. De gemiddelde leeftijd van een imker is 62,5 jaar en dat is een ernstige situatie. De imker vergrijsst, waardoor de bijenhouderij op termijn onder druk staat." De cheque wordt gebruikt voor het opleiden van jonge imkers in de regio Gelderland, Overijssel, Achterhoek en Twente. "De bij is van groot belang voor de voedselproductie. Bijen zijn verantwoordelijk voor de bestuiving van onze gewassen. De bij en de bloem vormen een volledige symbiose. Het vroegbloeiende koolzaad stelt bijen in staat om na de winter snel hun energiereserves aan te vullen. Zo creëert de biotoop een aardige opsteker voor de bijenstand. De bijen kunnen vervolgens door de bestuiving van de gewassen zorgen voor een hogere opbrengst", vertelt Dommerholt. "Bijen kunnen zelfs zorgen voor 1000 kilogram koolzaad meer per hectare. En dat is pure winst, want alle kosten zijn al gemaakt."

Antoon Kleverkamp laat de penwortels van de koolzaadplant zien die bijdragen aan het verbeteren van de bodemstructuur.

Omdat koolzaad een vroegruimend gewas is, dat een goed doorwortelbare en een vruchtbare bodem nalaat, is koolzaad een prima gewas om bij rotatie teelt eens in de drie jaar te verbouwen, stelt Kleverkamp. "Koolzaad past uitstekend in een graanteeltplan met bijvoorbeeld wintergerst. Koolzaad zorgt ervoor dat het rendement van het volggewas verbetert. Duits onderzoek heeft uitgewezen dat het graangewas na koolzaad 10 procent meer opbrengt dan bij een continue graanteelt. Zo is het telen van koolzaad niet alleen duurzaam, het zorgt ook voor een gezond rendement voor de landbouwers", besluit de Colzaco-secretaris. ♦

